

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין ל')

מערכת: 073-249-0403
m@sda.co.il

לע"נ
הנח"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
גלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליה
403-404

שבועות דף ט"ז. יום שב"ק פרשת אמור - י"ט אייר תשפ"ה

דף ט"ז - ע"א

דברים שנעשו לקדש תוספת העזרה - לרב הונא: כל שלא נעשית 'בכל אלו' אם נכנס שם בטומאה פטור, שסובר קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, ועזרא עשה רק לזכר בעלמא. **לרב נחמן:** רק אם לא נעשה 'באחת מכל אלו', שסובר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא, ועזרא היה צריך לקדש, וקידש גם בלי אורים ותומים. **'למסקנא'** מחלוקת תנאים היא זו, כדלהלן.

אבא שאול אומר: שני אגמי מים היו בהר הזיתים, **תחתונה** - נתקדשה בכל אלו וקדושתה גמורה, ועמי הארץ אוכלים שם קדשים קלים ולא מעשר שני, וחבריהם אוכלים שם גם מעשר שני. **עליונה** - לא נתקדשה בכל אלו רק בעולי גולה שלא במלך ובאורים ותומים, ולא היה קדושתה גמורה, ועמי הארץ אוכלים שם קדשים קלים ולא מעשר שני, וחבריהם אין אוכלים שם לא קדשים קלים ולא מעשר שני, ולא קידשו - שאין מוסיפים על העיר והעזרות רק במלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של ע"א ובשתי תודות ובשיר - וכשיטת רב הונא שכל הדברים מעכב. והכניסו לירושלים - מפני שתורפה של ירושלים היתה ונוחה להיכבש משם.

אמר רבי אליעזר: שמעתי כשבנו בני הגולה בימי עזרא בהיכל עשו קלעים להיכל וקלעים לעזרות, ובהיכל בונים מבחוץ, ובעזרות בונים מבפנים. **אמר רבי יהושע:** שמעתי שמקריבים אף על פי שאין בית, ואוכלים קדשי קדשים - אף על פי שאין קלעים, ואוכלים קדשים קלים ומעשר שני - הגם שאין חומה, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא. ואמרו שיתכן שגם רבי אליעזר סובר שקידשה לעתיד לבוא, וכל אחד אמר מה ששמע, ומה שעשו קלעים הוא רק לצניעות.

התנאים שנחלקו בקדושה ראשונה אם קידשה לעתיד לבוא: מנו בערכין שיש להם דין בתי ערי חומה, ואמר רבי ישמעאל ברבי יוסי, מנו אלו מפני שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשו, אבל ראשונות ביטלו משבטלה הארץ. ובברייתא אחרת שנינו משמו: מנו חכמים אלו משום שכשעלו בני הגולה מצאו אלו ומנאו, ולא את אלו בלבד אלא כל שתעלה בדרך מסורת מאבותיהן שמוקפת חומה מימי יהושע בן נון כל מצות אלו נוהגות בה, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא. ולשיב הסתירה יש לומר: **א.** שני תנאים לשיטת רבי ישמעאל ברבי יוסי. **ב.** או שהברייתא שניה אמר רבי אלעזר בר יוסי, וכמו שדרש 'אשר לא חומה' הגם שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן, וכמו כן לענין קדושה קידשה גם לעתיד לבוא.

דף ט"ז - ע"ב

מקור שחייב הנטמא בעזרה - שנאמר 'את משכן ה' טימא', ונאמר 'כי את מקדש ה' טימא', והגם שהוצרכו שניהם, שאם נאמר רק משכן הייתי אומר שרק עליו חייב מפני שמשווח בשמן המשחה, ואם נאמר רק מקדש הייתי אומר שרק עליו חייב מפני שקדושתו קדושת עולם, אמנם ללמדנו זאת היה יכול לכתוב בשני המקומות 'משכן' או 'מקדש', שהרי משכן נקרא מקדש, שהרי נאמר 'ועש לי מקדש ושכנתי בתוכם', ונאמר 'ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן', וכן מקדש נקרא משכן שהרי נאמר 'ונתתי משכני בתוכם', ושינוי הלשון בא ללמדנו על חוב טומאה בעזרה.

חוב הטומאה בעזרה הוא בהשתחוואה או על שהיה כדי השתחוואה, ואם השתחוואה כלפי פנים חייב - גם בלי שהיה ובכריעה בעלמא, אבל כלפי חוץ חייב - רק אם שהה והוא בפישוט ידים ורגלים.

שיעור שהיה: י"א: כזמן אמירת כל הפסוק 'וכל בני ישראל רואים ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרתו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו', וי"א: כזמן אמירת חלק הפסוק 'מי'רבע' עד סופו.

קידה - על אפים, כנאמר 'ותקד בת שבע אפים ארץ', **כריעה** - על ברכים, כנאמר 'מכרע על ברכיו'. **השתחוואה** - פישוט ידים ורגלים, כנאמר 'הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה'.

שבועות דף י"ז. יום א' פרשת בהר, בחוקותי - כ' אייר תשפ"ה

דף י"ז - ע"א

איבעיות בשהיית טומאה,

בעי רבא:

א. אם רק לחיוב קרבן בשוגג צריך שהיה בעזרה בטומאה כשיעור זמן השתחוואה, או שגם למלקות במזיד?, תיקו.

ב. תלה את עצמו באוויר עזרה ושהה שיעור זמן השתחוואה, האם פטור כיון שהיה שהיה שאינה בה השתחוואה, או כיון שהיה שהיה בפנים חייב בכל אופן?, תיקו.

בעי רב אשי:

ג. טימא את עצמו במזיד ושהה בעזרה פחות מכדי השתחוואה, האם רק באונס צריך שהיה, או גם במזיד?, תיקו.

ד. נזיר בקבר, האם רק בפנים צריך שהיה כדי השתחוואה, אבל בחוץ לוקה גם בפחות, או על כל אונס צריך שהיה כדי השתחוואה כדי להתחייב?, תיקו.

בעי רבא:

ה. נטמא בעזרה ויצא בדרך קצרה פטור, הוא גם אם הלך עקב בצד גודל, וכל היום כולו. ובלא שהה כלל. ואם שהה מקצת והלך מקצת, איבעיא אם מצטרף ההשיות.

בעי אביי מרבא: אם רץ בארוכה ושהה כדי שיעור הליכה בקצרה - האם השיעור מחייב ופטור, או שזמא כל שבא בארוכה חייב. והשיב רבא: חייב, שלא נתנה ארוכה להידחות אצלו. ומה ששינוי שטמא ששימש חייב מיתה - והלא אם שהה הוא בכרת, לא כשרץ בקצרה ולכן אין חייב על שהייתו בעבודה. רק באופן שבא בקצרה והיפך במזל בדרך הליכה.

דף י"ז - ע"ב

אמר רב הונא: זר שהיפך במזל חייב מיתה, והגם שבלי הפיכתו היה מתעכל האימורים לאחר זמן, אלא קירוב עבודה - עבודה היא.

אמר רב אושעיא: הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו כולו חוץ מחוטמו - טהור, שנאמר 'והבא אל הבית' - דרך ביאה אסרה תורה. ואמר שירא לומר חידוש זה שאם כך גם אם נכנס כולו כך יהא טהור. ויישב רבא שאם נכנס כולו לא גרע מכלים שהיו בבית קודם הסגר שטמאים - כנאמר 'ולא יטמא כל אשר בבית'.

גג ההיכל והעזרה - אין אוכלים שם קדשי קדשים. ואין שוחטים שם קדשים קלים. וטמא שנכנס דרך גג ההיכל פטור, שנאמר 'ואל המקדש לא תבוא' - דרך ביאה אסרה תורה. וראייה לדברי רב הושעיא.

מה ששינוי במשנה 'זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבים עליה ואיזו היא מצות עשה שבגדה שחייבים עליה'... נאמר על המשנה בהוריות 'אין חייבים על עשה ועל לא תעשה שבמקדש, ואין מביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש, אבל חייבים על עשה ועל לא תעשה שבגדה, ומביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבגדה', ופירש כאן הדבר.

ואיזו היא מצות עשה שבגדה שחייבים עליה? היה משמש עם טהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו - חייב שתיים, אחת על הכניסה ואחת על הפרישה. וכמו שיבאר להלן (דף י"ח).

שבועות דף י"ח. יום ב' פרשת בהר, בחוקותי - כ' אייר תשפ"ה

דף י"ח - ע"א

שינוי במשנה: היה משמש עם טהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד - חייב, מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו - ואמרו שחייב שתי חטאות, על הכניסה ועל הפרישה. ופירשו: אם הוא תלמיד חכם - הרי אם אין סמוך לווסת פטור, שעל הכניסה הוא אנוס, ועל הפרישה הוא מזיד, ובסמוך לווסת חייב רק על הכניסה, שהרי על הפרישה הוא מזיד. ואם הוא עם הארץ - לעולם חייב רק אחת, ששגגה אחת היא. אלא באופן שסמוך לווסת ובתלמיד חכם הידוע דין פרישה סמוך לווסת, אבל אינו יודע דין משנתנו, שאין זו אותה שגגה.

שינוי: נמצא על עד הבעל דם אחרי תשמיש - טמאים וחייבים בקרבן. והוכיח מכך רבא שיש חיוב על הכניסה בסמוך לווסת. ודחה רב אדא שהחייב על הפרישה, והגם שלמדנו את זאת במשנה מכל מקום נשנה שוב אגב מה ששינוי שם שאם נמצא על שלה הפרישה הוא ספק ופטורים מן הקרבן. והשיב רבינא: והרי שינוי 'נמצא' ולא שכבר ידע מהטומאה קודם פרישה. ומה שסיימו שם 'זו היא מצות עשה שבגדה שחייבים עליה', יש לתקן 'זו היא מצות לא תעשה שבגדה שחייבים עליה'.

היה משמש עם טהורה ואמרה לו נטמאתי - נועץ עשר ציפורניו בקרקע עד שימות, ואם פירש מיד חייב. **לרבא:** יש ללמוד מכאן שהמשמש מת בעריות פטור, שאם המשמש מת חייב וכאן הפטור הוא משום שהוא אנוס, אם כך גם אם פירש מיד יפטור. **לאביי:** אפשר לומר שהמשמש מת בעריות חייב, ומה שחייב בפרישה מיד הוא משום שהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה. ואם כך מצינו ארוכה וקצרה בגדה, ומה שלא שנו כן רק במקדש משום שאין דומים זה לזה, שארוכה שבגדה קצרה במקדש, וארוכה שבמקדש קצרה שבגדה.

דף י"ח - ע"ב

אזהרה לבעל נדה - שנאמר 'ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב'. **עשה ולא למשמש**

בטהורה ונטמאה, שלא יפרוש מיד - עשה: שנאמר 'ותהי נדתה עליו', אפילו בשעת נדתה תהא עליו. לאו: שנאמר 'לא תקרב' משמעותו גם לא תפרוש ותקרב לעצמך, כמו שנאמר 'האומרים קרב אליך אל תגש בי כי קדשתך'.

פרישה סמוך לווסת' נלמד מפסוק 'והזרתם את בני ישראל מטומאתם' אוהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהם סמוך לווסת. **'זמן הפרישה'** - עונה. **'עונש'** - למי שאינו פורש מאשתו סמוך לווסת אפילו בניו כבני אהרן הם מתים, שנסמך 'אחרי מות' ל'והזרתם'. **'השכר'** - למי שפורש מאשתו סמוך לוסתה, **לרבי יוחנן:** יהיו לו בנים זכרים, שנאמר 'להבדיל בין הטמא ובין הטהור', ונסמך לו 'אשה כי תזריע וילדה זכר'. **לרבי יהושע בן לוי:** יהיו לו בנים ראויים להוראה - שנאמר 'להבדיל... ולהורות'.

המבדיל על היין במוצאי שבתות' - יהיו לו בנים זכרים, שנאמר 'להבדיל בין הקדש ובין החול', ונאמר 'להבדיל בין הטמא ובין הטהור', ונסמך לו 'אשה כי תזריע'. **לרבי יהושע בן לוי:** יהיו לו בנים שראוי להוראה, שנאמר 'להבדיל... ולהורות'.

המקדש את עצמו בשעת תשמיש' - יהיו לו בנים זכרים, שנאמר 'והתקדשתם והייתם קדושים', ונסמך לו 'אשה כי תזריע וילדה זכר'.

שבועות דף י"ט. יום ג' פרשת בהר, בחוקותי - כ"ב אייר תשפ"ה

דף י"ט - ע"א

שנינו במשנה: רבי אליעזר אומר 'השרץ ונעלם ממנו', על העלם שרץ חייב ואינו חייב על העלם מקדש. רבי עקיבא אומר 'ונעלם ממנו והוא טמא', על העלם טומאה חייב, ואינו חייב על העלם מקדש.

במה נחלקו?

לחזקיה ולעולא: לרבי אליעזר - אינו חייב עד שידע אם בשרץ נטמא או בנבלה, ולרבי עקיבא - די שידע שנטמא. **לרבי יוחנן ורב ששת:** אין מחלוקת ביניהם בדין, ורק משמעות דורשים יש ביניהם.

היו לפניו חלב ונותר ואכל אחת מהם בשוגג, או שהיה שבת ויום הכיפורים, ושגג ועשה מלאכה באחד מהם, או שהיו אשתו נדה ואחותו עמו בבית, ובא על אחת מהם בשוגג - רבי יהושע: פטור, שנאמר 'או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה' - עד שיודע לך במה חטא, **ורבי אליעזר:** מחייב, שנאמר 'אשר חטא... והביא', ו'בה' - פרט למתעסק. אבל בידיעות הטומאה סובר רבי אליעזר (לחזקיה ועולא) שצריך שידע במה נטמא, שדרש היתור 'בנבלת שרץ טמא' (שנלמד מפסוק 'בכל דבר טמא'). ולרבי עקיבא הואיל והוצרך הכותב לפרט בהמה וחיה לדרשת רבי, כתב גם שרץ, שכל פרשה שנאמר ונשנה, נשנה רק בשביל דבר שנתחדש בה.

לפטר להעלם מקדש, מה הדין בהעלם מקדש וטומאה? - לרב אשי: אם פורש מחמת טומאה - העלם טומאה בידו וחייב, ואם מחמת מקדש - הרי העלם מקדש בידו ופטור. **לרבינא:** גם כשפורש מחמת טומאה הוא משום מקדש, ולכן בכל אופן פטור.

דף י"ט - ע"ב

שני שבילים אחד טמא ואחד טהור: הלך בראשון ובשני, ואחר כך נכנס למקדש - חייב. ואם בשעה שהלך בשני שכח שהלך בראשון - **לחכמים:** חייב, שמקצת ידיעה ככל ידיעה. **לרבי שמעון בן יהודה בשם רבי שמעון,** פטור, שאין מקצת ידיעה ככל ידיעה. הלך בראשון ונכנס, הוזה ושנה וטעל חזר והלך בשני ונכנס - **לחכמים:** חייב, **לרבי שמעון:** פטור שספק ידיעה אינה ידיעה.

טעם תנא קמא שמחייב בספק ידיעה - לרבי יוחנן: כאן עשו ספק ידיעה כידיעה. **לריש לקיש:** רבי שמעאל היא, שסובר שאין צריך ידיעה בתחילה. והיה יכול להעמיד גם כרבי שסבר לשיטתו (להלן) שבכל התורה ידיעת ספק שמה ידיעה - אלא רצה ללמד ששיטת רבי ישמעאל שאין צריך ידיעה תחילה, שלא נטעה שאף שאין מיותר לשיטתו 'ונעלם' ללמד זאת, אפשר שלמד זאת בקבלה.

אכל חתיכה וגודע שהיא ספק חלב, וחזר ואכל חתיכה אחרת וגודע שהיא ספק חלב - לרבי: כשם שמביא חטאת על כל אחד ואחד (כדלהלן) כך מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד. **לרבי שמעון בן יהודה, ורבי אלעזר ברבי שמעון:** מביא אשם תלוי אחד, שנאמר 'על שגגתו אשר שגג' - ריבתה התורה שגגות הרבה ואשם תלוי אחד.

כוונת רבי שמביא חטאת על כל אחד - לריש לקיש: שאם היה לו ידיעת ספק בין החתיכות, וגודע אחר כך שהם בוודאי חלב - ידיעת הספק מחלקת ומביא שתי חטאות. **לרבי יוחנן:** כשם שידיעת ודאי מחלקת חטאות, כך ידיעת ספק מחלקת לאשמות, אבל לחילוק חטאות אין די בידיעת ספק - שנאמר 'או הודע אליו', ורק לענין טומאת מקדש וקדושי די בידיעת ספק - שלא נאמר בה 'ידיעה' בפירוש ורק נדרש מ'ונעלם'.

הדרן עלך פרק ידיעות הטומאה

פרק שלישי - שבועות שתיים בתרא

שבועות דף כ'. יום ד' פרשת בהר, בחוקותי - כ"ג אייר תשפ"ה

דף כ' - ע"א

משנה. שבועות שתיים שהם ארבע - שבועה שאוכל ושלא אוכל מפורש בתורה, שבועה שאכלתי ושלא אכלתי ממדרש חכמים.

האומר 'שבועה שלא אוכל' ואכל כל שהוא - לרבי עקיבא: חייב, **לחכמים:** פטור, שלא מצינו אוכל כל שהוא שחייב.

האומר 'שבועה שאוכל לך' - במשנה מבואר שהמשמעות שיאכל, ובברייתא מבואר שהמשמעות שלא יאכל. וליישב הסתירה יש לומר - **לאבבי:** המשנה באין מסרבים בו שיאכל, והברייתא במסרבים בו והוא אומר 'לא אוכל' 'לא אוכל' עד שאמר 'שבועה שאוכל לך' - שנתכווין 'בשבועה יתא מה שאוכל משלך'. **לרב אשי:** לעולם המשמעות שיאכל, ויש לגרוס בברייתא שאמר 'שאי אוכל לך', והחידוש שאין אומרים שנתכווין לומר שיאכל ונתקל בלשון.

האומר 'מבטא ככר זו עלי' - הרי הוא כאומר שבועה שלא אוכל, ואם אכלה חייב קרבן - שנאמר 'או מבטא שפתיא אשר אסרה על נפשה'. האומר איסר עלי ככר זו - **לאבבי:** הוא כמתפס בשבועה

- שנאמר 'או אסרה אסר על נפשה בשבועה', ונסתפק התנא האם מתפס דינו כנשבע. **לרבא:** נאמר 'אם בית אישה נדרה או אסרה איסר על נפשה בשבועה' - הטיל הכתוב 'איסר' בין נדר לשבועה, שאם אמר בלשון שבועה, כגון 'איסר שלא אוכל ככר זו' - הרי זו שבועה וחייב קרבן, ואם אמר בלשון נדר כגון 'איסר ככר זו עלי' - הרי זו נדר ופטור מקרבן.

המתפס בשבועה - שנשבע על הכיכר וחזר ואמר על כיכר אחרת הרי זו כזו, **לאבבי:** הוא כמוציא שבועה מפיו, ואם אכל חייב קרבן, **לרבא:** אינו כמוציא שבועה מפיו.

האומר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו, או כיום שמת בו פלוני, או כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם, או כיום שראה ירושלים בחורבנה, והוא נדור ובא מאותו היום (שקיבל עליו בנדר שלא יאכל בשר בימים האלו) - הרי זה אסור. **לאבבי:** משום שמתפס בנדר דינו כנדר. **לרבא:** הרי זה עיקר נדר, כיון שפירש שלא יאכל בשר, רק השמיע לנו התנא שצריך הנודר להתפס בדבר שנדור לו מכבר כדי שיחול הנדר, והשמיע התנא שיכול גם להתפס ביום שנהרג בו גדליה בן אחיקם [אחרי שנדר בו], והוא כדבר הנדור הגם שהיה אסור בלי הנדר.

דף כ' - ע"ב

'איש כי ידור נדר' - בדבר הנדור מתפס, ולא בדבר האסור.

זכור ושומר נאמר בדיבור אחד - מה שאין יכול הפה לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. וללמדנו ששנים חייבות בקידוש, שכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה.

הנשבע 'אוכל' ו'לא אוכל' ועבר על השבועה, לרב דימי בשם רבי יוחנן זה שבועת שקר - ואזהרת לאו מהנאמר 'לא תשבעו בשמי לשקר', והנשבע 'אכלתי' ו'לא אכלתי' זה שבועת שוא, ואזהרת לאו מהנאמר 'לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא'.

אזהרת שבועת שוא ושבועת שקר נאמר בדיבור אחד - לומר כשם שלוקה על שקר כך לוקה על שוא הגם שאין בה מעשה. [שלא נדרוש הנאמר בה 'לא ינקח' שגם בית דין אינם מנקים אותו, רק דווקא השם לא ינקח, אבל בית דין מלקים ומנקים]. ויש אומרים: כשם שמביא קרבן על שקר מביא קרבן על שוא, כרבי עקיבא שמביא קרבן על לשון שבועה לשעבר.

שבועות דף כ"א. יום ה' פרשת בהר, בחוקותי - כ"ד אייר תשפ"ה

דף כ"א - ע"א

הנשבע 'אכלתי' ו'לא אכלתי' ועבר על השבועה - לרבי אבהו בשם רבי יוחנן זה שבועת שקר. הנשבע 'אוכל' ו'לא אוכל' ועבר עליה - עובר בלאו 'לא יחל דברו'. נשבע לשנות את הידוע לאדם - זו היא שבועת שוא. ולא אמר כן רבין בפירוש בשם רבי יוחנן, רק נלמד מדבריו להלן.

כל לאו שבתורה, אם יש בו מעשה - לוקים עליו, ואם אין בו מעשה - אין לוקים עליו, חוץ מנשבע, ומימר, ומקלל את חבריו בשם.

הנשבע שבועת שוא לוקה - שנאמר 'לא תשא את שם השם אלהיך לשוא כי לא ינקח השם', בית דין של מעלה אין מנקים אותו אבל בית דין של מטה מלקים ומנקים אותו. ודורש רבי יוחנן מהנאמר 'לשוא' שתי פעמים - אם אינו ענין לשבועת שוא תנהו ענין לשבועת שקר, ופירש רבי אבהו שהוא באומר 'אכלתי' ו'לא אכלתי' שדומה לשוא שהיא לשעבר.

האומר 'שבועה שאוכל ככר זו היום' ועבר היום ולא אכל - אינו לוקה. **לרבי יוחנן:** שהוא לאו שאין בו מעשה [ולא מרבה מלשון 'לשוא' - שאינה דומה לה שהיא להבא]. **לריש לקיש:** שהיא התראת ספק ואין שמה התראה.

שנינו משנה: הנשבע פעמים על כיכר שלא יאכל, ואכלה - חייב אחת (שאין שבועה חלה על שבועה). 'זו היא שבועת ביטוי שחייבים על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד' - אין הכוונה למעט 'אכלתי' ו'לא אכלתי' ושלא כרבי אבהו, אלא הכוונה לשבועת להבא הדומה לה, והיינו 'אוכל' ולא אכל, למעט ממלקות במזיד (אבל בשוגג חייב קרבן).

בסיפא שנינו: הנשבע לשנות את הידוע - 'זו היא שבועת שוא שחייבים על זדונה מכות ועל שגגתה פטור'. 'זו היא' - למעט 'אכלתי' ו'לא אכלתי', אבל לא למעט ממלקות במזיד, אלא שזו היא שבשוגג פטור מקרבן, אבל 'אכלתי' ו'לא אכלתי' חייב קרבן הגם שהיא לשעבר, וכרבי עקיבא.

דף כ"א - ע"ב

כל איסורים שבתורה לוקים עליהם, א. לרבי שמעון: בכל שהוא, ולא אמרו כזית רק לעניין קרבן בשוגג. **ב. לרבי עקיבא:** כל איסורים בכזית חוץ מהנשבע שלא יאכל שלוקה בכל שהוא, הואיל ואם פירש שלא יאכל כל שהוא חייב בכל שהוא, כך גם סתם חייב בכל שהוא. **ג. לחכמים:** גם בשבועה אינו לוקה רק בכזית כל שלא פירש שאוסר עצמו בכל שהוא.

נזיר ששרה פת ביין ויש בה כדי לצרף כזית מהיין והפת - לרבי עקיבא חייב.

האומר 'שבועה שלא אוכל', ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים - לרבי שמעון: פטור, שמושבע וגומד מהר סיני גם על משהו. **לחכמים:** חייב. **לרב ושמואל ורבי יוחנן:** בכולל דברים המותרים בדברים האסורים, שהשבועה חלה על דבר מצוה בכולל. **לריש לקיש:** גם בכולל פטור, ואי אתה מוצא אלא במפרש ואוסר עליו חצי שיעור לחכמים, או בסתם לרבי עקיבא שהנשבע אוסר עצמו בכל שהוא.

שבועות דף כ"ב. יום ו' פרשת בהר, בחוקותי - כ"ה אייר תשפ"ה

יום זה לזכות

טויבא בת מרים לאה לשמירה והשגחה עליונה ולסייעתא דשמיא בכל העינינים

דף כ"ב - ע"א

אלו חייבים באכילה פחות מכזית: א. האוכל נמלה שלימה - לפי שהיא בריה. **ב. האוכל הקדש שוה פרוטה.** **ג. הנשבע ומפרש שאוסר עליו כל שהוא.** **ד. האומר 'קונם ככר זו עלי'** - אוסר עצמו בכל שהוא שבה, כיון שלא הזכיר לשון אכילה [ואם אכל במזיד לוקה במשהו, ואם אכל בשוגג - לסובר יש מעילה בקונמות חייב בשווה פרוטה]. אבל אם אמר 'אכילה מזו עלי קונם', אינו חייב אלא בכזית. **ה. הנשבע שלא יטעום.**

לרבי עקיבא לא מצינו מדבר ואוסר על עצמו ומביא קרבן על דיבור רק בשבועה. אבל במגדף - מדבר וחוטא הוא, ונזיר - אינו מביא קרבן על חטא רק להתיר לו יין, והקדש - אוסר על כל העולם, ובקונמות - סובר שאין מעילה בקונמות.

לתרומות והנצחות 'נדרים פלוס' ע"ש מחודדים שלוחה 4334

האוסר על עצמו שתי ככרות בקונם, ואמר 'אכילה מזו עלי קונם, אכילה מזו עלי קונם' - אינו חייב עד שיאכל כזית מאחת מהם, אבל אם אכל כזית אחד משניהם אינו מצטרף. אך אם אמר 'אכילה משתיים עלי קונם', ואכל כזית משניהם - הרי הם מצטרפות.

האומר 'שבועה שלא אוכל משתי הככרות' ואכל משניהם כזית אחד - לחכמים: אינם מצטרפות, לפי שהם חלוקות לחטאות, שאם אכל כזית מכל אחת בהעלם אחד מביא שתי קרבנות. **לרבי מאיר:** שבועות כקונמות ומצטרף. **רבינא** - העמיד המחלוקת של חכמים ורבי מאיר באופן אחר: לחכמים - יש מעילה בקונמות, ואם אסר על עצמו שתי ככרות בקונם, ואכל משתיים שוה פרוטה, מצטרפות. ורבי מאיר סובר שאין כלל מעילה בקונמות, וגם לדברי חכמים שיש מעילה הקשה: כשם שבשבועות אין שניהם מצטרפות כך גם בקונמות. וחכמים סברו כנ"ל, שבשבועות אינם מצטרפות כיון שחלוקות לחטאות.

האומר 'כיכר זו הקדש' ואכל בין הוא ובין חבריו - מעל, לפיכך יש לה פדיון. **האומר 'כיכר זו עלי הקדש'** - **לרבי מאיר:** הוא מעל וחבירו לא מעל, לפיכך אין לה פדיון. **לחכמים:** גם הוא לא מעל, לפי שאין מעילה בקונמות. ולרבינא יש להפוך השיטות.

דף כ"ב - ע"ב

האומר 'שבועה שלא אוכל' ואכל עפר - פטור. **האומר 'שבועה שלא אוכל עפר'**, ואכל, נסתפק רבא אם מאחר שהזכיר לשון אכילה אינו חייב רק בכזית, או מאחר שאינו מאכל אדם חייב בכל שהוא.

האומר שבועה שלא אוכל חרצן - נסתפק רבא אם מאחר שהוא נאכל על ידי תערובת דעתו על כזית, או מאחר שאינו נאכל בפני עצמו דעתו על משהו.

נזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן - דעתו על כזית הגם שאסור בה משום נזירות, ואין דעתו על כל שהוא.

שבועות דף כ"ג. יום שב"ק פרשת בהר, בחוקותי - כ"ו אייר תשפ"ה

יום זה לזכות המזכה את הרבים

הרב יוסף בן שרה עטל לברכה והצלחה וסייעתא דשמיא בכל העינינים

דף כ"ג - ע"א

משנה. האומר שבועה שלא אוכל, ושתה - חייב, שהשתיה בכלל אכילה, מסבא - שדרך בני אדם לומר בואו ונטעום על אכילה ושתיה, מהכתוב - שנאמר במעשר שני 'ואכלת' על שתית יין ושכר, ויש ללמוד מ'שכר' האומר בנזיר שהכוונה ליין ולא לדבילה קעילית.

שינוי במשנה: האומר 'שבועה שלא אוכל', ואכל ושתה - חייב אחת. [ויש להוכיח שהשתיה בכלל אכילה, שאם לא כן לא היה צריך לומר זאת]. האומר **'שבועה שלא אוכל ושלא אשתה'**, ואכל ושתה - חייב שתיים, ואין לומר שכיון שהשתיה בכלל אכילה לא חל השבועה השניה על השתיה - שמאחר שהמשיך ופירש שלא ישתה, גילה בדעתו שמה שאמר שלא יאכל נתכווין רק לאכילה.

האומר 'שבועה שלא אוכל', ואכל פת חיטים ופת שעורים וכוסמין - אינו חייב אלא אחת. אמר **'שבועה שלא אוכל פת חיטים ופת שעורים וכוסמין'**, ואכל מהם - חייב על כל אחת ואחת, שיש כאן שבועה על כל אחת בפני עצמה, שאם היה מתכווין לשבועה אחת ולהוציא מהשבועה שאר מינים, היה אומר 'פת חיטים וכן של שעורים וכן של כוסמין'.

דף כ"ג - ע"ב

האומר שבועה שלא אשתה ושתה הרבה משקים - אינו חייב אלא אחת. שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש, ושתה, אם לא היו מונחים לפניו - אינו חייב אלא אחת, שהזכיר מינים אלו כדי להוציא מזהכלל שאר משקים. אם היו מונחים לפניו - חייב על כל אחת ואחת, שאם להוציא משקים אחרים היה אומר 'שלא אשתה אלו ומיניהם'. וכן אם היה מסרהב בו חבריו שיתשה עמו יין ושמן ודבש, ונשבע שלא ישתה יין שמן ודבש, חייב על כל אחת ואחת, שדי לו לומר שבועה שלא אשתה עמך, ולא היה צריך לפרט.

האומר לחבירו תן לי חיטים ושעורים וכוסמין שיש לי בידך, אם השיב 'שבועה שאין לך ביד כלום' - חייב אחת. אם השיב 'שבועה שאין לך ביד חיטים ושעורים וכוסמין' - חייב על כל אחת ואחת. י"א: שחייב שלשה אשמות על כל הפרטים, אבל על מה שאמר 'שבועה שאין לך ביד' פטור, שהוא עולה על כל פרט בפני עצמו. וי"א: שחייב ד', על שלושת הפרטים ועל הכלל.

היה אצלו פרוטה מהמינים יחד: אם אמר 'שבועה שאין לך ביד כלום' - הם מצטרפות וחייב קרבן. אמר 'שבועה שאין לך ביד חיטים שעורים וכוסמין': לסובר שחייב גם על הכלל - חייב, ולסובר שאינו חייב רק על שלושת הפרטים - פטור.

האומר 'שבועה שלא אוכל', ואכל אוכלים שאינם ראויים לאכילה, ושתה משקים שאינם ראויים לשתיה - פטור.

שבועות דף כ"ד. יום א' פרשת במדבר - כ"ז אייר תשפ"ה

דף כ"ד - ע"א

האומר 'שבועה שלא אוכל', ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים - לתנא קמא: חייב, **לרבי שמעון:** פטור.

'טעם תנא קמא' לרבי יוחנן: כשנשבע סתם, שנכלל בשבועתו נבלות ושחוטות (למסקנת הגמרא דף כד. שהנבילות ראויים לאכילה), והשבועה חלה על איסור בכולל. אבל אם אסר רק אלו - כבר מושבע ועומד מהר סיני. **לריש לקיש:** כשפירש שאוסר עליו חצי שיעור או לרבי עקיבא בסתם שנאסר גם בכל שהוא, שאין איסור חל על איסור בכולל אלא באיסור הבא ממאלי ולא באיסור הבא על ידי עצמו.

'טעם רבי שמעון' - **לריש לקיש:** לפי שמושבע ועומד גם על כל שהוא, שהרי לשיתנו לוקים על כל שהוא, ולא אמרו כזית רק לקרבן. **לרבי יוחנן:** משום שלשיתנו אין איסור חל על איסור בכולל, שחכמים חייבו משום נבילה למי שאוכל ביום הכיפורים, שחל עליה איסור בכולל, ולרבי שמעון פטור.

'למסקנא' מה ששינוי שהנשבע שלא לאכול ואכל מאכלים שאינם ראויים פטור " הוא כמו עפר, אבל מאכלות אסורות נחשב לראוי.

האומר 'קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום', ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים - אשתו אסורה לו. ואין להוכיח מכאן שמאכלות אסורות נחשבות לראויות לאכילה - מאחר שכבר אכל קודם שבועתו החשיב אותם באכילה.

דף כ"ד - ע"ב

יש סוברים שאיסור חל על איסור באיסור כולל - כגון האוכל נבילה ביום הכיפורים, שמתוך שחל איסור יום הכיפורים בשאר אוכלים, חל האיסור גם על הנבילה, וסוברים שהוא דומה לאיסור מוסיף. וי"א שחל רק באיסור מוסיף, לפי שמוסיף איסור נוסף באותה חתיכה, אבל באיסור כולל שהוא בשתי חתיכות לא חל על האיסור.

הנשבע שלא יאכל תאנים, וחזר ונשבע שלא יאכל תאנים וענבים - לרבא, לסובר שאיסור כולל חל על האיסור, חל שבועה שניה גם על תאנים מתוך שהיא חל על הענבים. והגם שהוא איסור הבא על ידי עצמו.

יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד - טמא שאכל חלב ונותר ממוקדשים ביום הכיפורים, **ארבע חטאות:** משום חלב, נותר (מוסיף - שנאסר למזבח) יום הכיפורים (בכולל - חולין). טמא שאכל הקדש (כשנטמא - חל בכולל שנאסר בקדשים הנאכלים). **אשם:** משום מעילה (בכולל - בשר ועור). ורבי מאיר הוסיף שאם היה שבת והוציא בפיו בשעת אכילה, חייב חטאת נוסף משום שבת. ואמרו לו שזו אינה מפני האכילה.

נשבע שלא יאכל תמרים וחלב - חלה השבועה בכולל גם על החלב, וחייב על אכילתו קרבן עולה ויורד. ולא מנה התנא קרבן זה משום: **א.** שהוא איסור הבא על ידי עצמו, ומנה קדשים שהוא בכור. **ב.** ששבועה יש לה שאלה, וקדשים בכבור. **ג.** שאינו קרבן קבוע, ומנה טומאה כגון בנשיא וכדעת רבי אליעזר שמביא שעיר. **ד.** שחל השבועה על פחות משיעור. **ה.** שבחטאות מנה רק את אלו שבזדונם כרת וזה זדונו בלאו (אמנם באשם מנה הגם שאין זדון מעילה בכרת). **ו.** שחל השבועה גם בדבר שאין בו ממש.

שבועות דף כ"ה. יום ב' פרשת במדבר - כ"ח אייר תשפ"ה

דף כ"ה - ע"א

משנה. שבועה חל בין בדברים של עצמו ובין של אחרים - כגון שבועה שאתן לאיש פלוני עשיר ושלא אתן [שאם אמר 'לעני' - אין שבועה חלה עליו, שמושבע ועומד מהר סיני לתת צדקה], וכן שנתתי ושלא נתתי.

שבועה חל גם על דברים שאין בהם ממש - שאישן ושלא אישן, שישנתי ושלא ישנתי, שאזרוק צרור לים ושלא אזרוק, שזרקתי ושלא זרקתי.

חומר בנדרים משבועות - שנדרים חל על דבר מצוה כדבר הרשות, מה שאין כן בשבועות. **חומר בשבועות מנדרים** - שהשבועות חלו גם על דבר שאין בו ממש, מה שאין כן בנדרים.

האומר שבועה שלא אישן שלשה ימים - מלקים אותו משום שבועת שוא וישן לאלתר, שדבר שאי אפשר הוא ומשנשבע יצאה לשקר.

לרבי ישמעאל - אינו חייב בשבועת ביטוי רק על העתיד לבוא, שנאמר 'להרע או להטיב', ומהנאמר 'לכל אשר יבטא' מרבים גם דברים שאינם הרעה או הטבה. **לרבי עקיבא** - כשם שנתרבו דברים שאינם הרעה או הטבה, כך יש להרבות שבועה לשעבר.

האומר שבועה שזרק פלוני צרור לים או שלא זרק - **לרבי ישמעאל:** פטור כיון שהוא לשעבר. **לרבי עקיבא:** לרב - חייב. לשמואל - פטור, שאינו חייב לשעבר רק לשון על שבועה ששייך גם להבא.

דף כ"ה - ע"ב

נשבע לבטל המצוה ולא ביטל - פטור. **נשבע לקיים המצוה ולא קיים** - **לחכמים:** פטור, שנאמר 'להרע או להטיב' ולכן דבר ששייך להישבע לעשות או שלא לעשות שייך בו שבועת ביטוי, ושבועה זו היא רק בהן ולא בלאו. **לרבי יהודה בן בתירא:** חייב, קל וחומר מרשות שאינו מושבע עליה מהר סיני.

מחלוקת רב ושמואל אם צריך שיהא השבועה בדבר ששייך להבא - הוא בשיטת חכמים, שרב סובר שרק לאו והן המפורש בכתוב צריך להיות שייך, ולא בלשון 'להבא ולשעבר' שמריבוי. אבל בדעת רבי יהודה בן בתירא לא נחלקו - שאם 'לאו והו' אינו צריך, כל שכן שאין צריך 'להבא ולשעבר'.

האומר 'לא אכלתי היום', אמר לו חבריו 'משביעך אני', ואמר 'אמן', ואכל - חייב קרבן.

אמר לא הנחתי תפילין היום וכו' - במזיד חייב מלקות, **בשוגג** - **לרב:** חייב קרבן, **לשמואל:** פטור לפי שאינה בלשון להבא.

נשבע על עמוד אבן שהיא מזהב: אם כבר ידעו שלשה בני אדם שהוא של אבן - עובר משום שבועת שוא. ואם לא ידעו - עובר משום שבועת שקר.

הנשבע לחבירו שידע לו עדות ונמצא שלא ידע - לאביי: פטור גם לרב, לפי שאינה בלאו והן, שאם נשבע שאינו יודע עדות אינו חייב משום ביטוי רק אם נשבע בבית דין והוא ראוי להעיד ומשום שבועת העדות. וי"א שחזר בו אביי וסובר שבאופן שאינו חייב משום שבועת העדות חייב משום שבועת ביטוי וישנה בלאו והן. וי"א שאחת מממירות אלו אמר רב פפא ולא אביי.

נשבע שידע לו עדות או לא ידע, או שהעיד או לא העיד - **לרב:** חייב, **לשמואל:** פטור, שאינה להבא, שחייב להעיד.

הנשבע 'איני יודע לך עדות': באופן שחייב משום שבועת העדות, כגון שראוי להעיד ונשבע בבית דין - אינו חייב משום שבועת ביטוי. **לאביי:** (שחזר בו, או שאחת מהממירות היא רב פפא: שנאמר 'לאחת מאלה' - לאחת אתה מחייבו ולא שתיים. ולפי דבריו באופן שאינו חייב משום שבועת העדות,

חייב משום ביטוי, והכתוב חייב משום שבועת העדות כדי לחייב על המזיד כשוגג. **לרבא:** משום שהוא דבר שבכלל ויצא לידון בדבר החדש, ואין לך בו אלא חידושו. ולפיכך גם באופן שאינו חייב משום שבועת העדות, פטור משום שבועת ביטוי.

שבועות דף כ"ו. יום ג' פרשת במדבר - כ"ט אייר תשפ"ה

ביום מסוגל זה תרומ לזיכוי הרבים לסיכומי דף היומי - 'מחודדים' לנחת מהצאצאים

דף כ"ו ע"א

הנשבע על דברים שאין בהם הרעה והטבה - כגון שאזרק צרור לים, חייב, שנאמר 'או נפש כי תשבע לבטא בשפתים'.

הנשבע לשעבר - לרבי עקיבא: חייב, שדורש כל התורה בריבוי ומיעוט (כשיטת רבו נחום איש גם זו), ונאמר 'או נפש כי תשבע' - ריבה, 'להרע או להיטיב' מיעוט, 'לכל אשר יבטא האדם' - חזר וריבה, ריבה הכל, ולא מיעט אלא דבר מצוה. **לרבי ישמעאל:** פטור, שדורש כל התורה בכלל ופרט (כשיטת רבו נחוניא בן הקנה) - מה הפרט מפורש להבא אף כל להבא. אבל על דברים שאין בהם הרעה והטבה להבא חייב - א. שלהבא דומה לפרט - שאיסורו משום 'כל יחל דברו', אבל לשעבר איסורו משום 'כל תשקרו'. ב. שנאמר 'כי תשבע לבטא בשפתים' - שהשבועה קודמת לביטוי ולא שהביטוי קודמת לשבועה.

'האדם בשבועה' - פרט לאנוס, כגון מי שנשבע שכן אמר רבו משום שסבבור שכן היה האמת וליבו אנוס, פטור. **'ונעלם'** - פרט למזיד שפטור מקרבן. **'ממנו'** - שנתעלם ממנו שבועה ולא חפץ. **לרב יוסף:** כגון שאמר שבועה שלא אוכל פת חיטים, והושיט ידו לסל ליטול פת שעורים, ועלה בידו של חיטים וכסבור שהיא שעורים ואכלה, מאחר שאם היה יודע שהוא חיטים היה פורש, העלם חפץ הוא ופטור. **לרבי אלעזר:** לא מצאנו העלם חפץ בלי העלם שבועה, ובכל אופן חייב.

העלם חפץ ושבועה בידו - **לרב אשי:** פירש מחמת שבועה חייב, ואם מחמת חפץ פטור. **לרבינא:** פטור בכל אופן, שלא פירש משבועה רק מחמת חפץ, ולא מחפץ רק מחמת שבועה.

דף כ"ו - ע"ב

'איזו היא שגגת שבועת ביטוי לשעבר' כשאומר יודע אני ששבועה זו אסורה, אבל איני יודע אם חייבים עליה קרבן. וגם חכמים החולקים על מונבז וסוברים בכל מקום ששגגת קרבן אינה שגגה, מודים בשבועה - לפי שיש בה חידוש שמביא קרבן על לאו.

הנשבע על הכיכר ומסתכן עליה - מותר לאכול. ואם מצטער עליה ואכל בשגגת שבועה - פטור, שגם אם לא היה שוכח שבועתו היה אוכל, ואין זה 'שב מידיעת'.

גמר בליבו צריך שיוציא בשפתיו - שנאמר 'לבטא בשפתים', ולפיכך אם גמר בליבו להוציא פת חיטים והוציא פת שעורים פטור. אבל אם גמר בליבו להוציא פת חיטים והוציא פת סתם - חייב, שנאמר 'לכל אשר יבטא האדם'.

גמר בליבו להביא לתרומת המשכן או להביא קרבן - חייב, שנאמר בתרומת המשכן 'כל נדיב לב', ובקדשים נאמר 'וכל נדיב לב עולות'. ואין לומדים מהם לשאר נדרים - ששני כתובים הבאים כאחד אינם מלמדים. וגם לסובר שמלמדים - אין לומדים חולין מקדשים.

שבועות דף כ"ז. יום ד' פרשת במדבר - (ר"ח) א' סיון תשפ"ה

דף כ"ז - ע"א

משנה. נשבע לבטל המצוה ולא ביטל - פטור. שנאמר 'להרע או להיטיב' - מה הטבה רשות אף הרעה רשות. וממה שנאמר 'או' לרבות הטבת אחרים, ללמדנו שברשות מדבר הכתוב מדבר ולא בכיטול מצוה. שאם המצוה הרי מפורש גם הרעת אחרים (שאסורה), וקל וחומר להטבתם. ורבי יאשיה שסובר 'או' בא לחלק, סובר כרבי עקיבא שלומדים ריבוי מיעוט וריבוי ובה למעט דבר מצוה, ואם הפסוק עוסק במצוה מה ממעט.

נשבע לקיים המצוה ולא קיים - **לתנא קמא:** פטור, לפי שלא עשה בה לאו כמו הן. **לרבי יהודה בן בתירא:** חייב, קל וחומר מרשות שאינו מושבע עליו מהר סיני חייב. והגם שאינה בלאו והן, מצאנו בהטבת אחרים שהוא חייב הגם שפטור על הרעתם, וחכמים סוברים שגם שם שייך לאו - שלא היטיב לעשירים, שאין בזה איסור.

נשבע להרע לעצמו ולא הרע - חייב, שהוא דבר הרשות. **נשבע להרע לאחרים,** כגון אכה את פלוני ואפצע את מוחו - פטור, שאין שבועה חלה לבטל את המצוה. **נשבע להיטיב לאחרים** - חייב, שנאמר 'או'.

דף כ"ז - ע"ב

משנה. האומר שבועה שלא אוכל כיכר זו, שבועה שלא אוכל, שבועה שלא אוכל, ואכל - חייב אחת, שאין שבועה חלה על שבועה.

מה ששינו עד עתה זו היא שבועת ביטוי - וחייבים על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד. שבועת שוא (שתבואר להלן) - חייבים על זדונה מכות ועל שגגתה פטור.

הנשבע 'לא אוכל כיכר זו' - כיון שאכל ממנה כזית חייב. **אמר 'לא אוכל'** - אינו חייב עד שיאכל כולה. ולפיכך אם נשבע תחילה 'לא אוכל', וחזר ונשבע 'לא אוכל כיכר זו' - שבועה שניה חל עליו שלא יאכל ממנה כזית, שבשבועה ראשונה לא נאסר רק בכולה. ולרמז זאת שינה המשנה הלשון בשבועות שנקטה.

לא אמרו שאין השבועה חלה על שבועה רק שלא יתחייב שתים, אבל שבועה שניה חל עליו - שאם נשאל על ראשונה חייב משום שניה. ולרמז זאת נקטה המשנה שלש שבועות על אותו כיכר.

מי שנדר שני נזירות, ומנה שלושים יום של ראשונה, והפריש עליה קרבן, ונשאל אחר כך על הראשונה, עלתה לו שניה בראשונה. ואם לא נשאל על ראשונה, חוזר ומונה עוד שלשים יום לנזירות שניה.

שבועות דף כ"ח. יום ה' פרשת במדבר - ב' סיון תשפ"ה

דף כ"ח - ע"א

נשבע על כיכר ואכל - לרבא: אם שייר ממנה כזית נשאל עליה, אבל אם אכל כולה (או ששייר

פחות מכזית), אין נשאל עליה. יש מעמידים דבריו אם שנשבע שלא יאכל כיכר זו, והגם שכבר אכל כזית ועבר על השבועה, שמוך שחל שאלה על כזית אחרון חל גם על הזית שאכל. ויש מעמידים דבריו אם נשבע שלא יאכל, שלא עבר עד שיאכל כולה, ואע"פ כן אם שייר פחות מכזית אינו חשבו לשאלו עליו. **אמימר:** חולק על רבא - שבכל אופן שנשבע גם אם אכל כולה נשאל עליה, שבשוגג עדיין מחוסר קרבן, ובמזיד מחוסר מלקות. אבל אם כפתוהו על העמוד - אינו נשאל, שאם רץ עכשיו נפטר ממלקות. ודחה הגמרא שגם בזה עדיין נשאל - שכל זמן שלא רץ לא נתבזה ועדיין חייב מלקות.

מי שנדר שני נזירות, ומנה ראשונה והפריש עליה קרבן, ונשאל על ראשונה - עלתה לו שניה בראשונה אע"פ שכבר כיפר וגילח, לפי שנזירות ראשונה גרמה לשניה שלא תחול, ואינה.

דף כ"ח - ע"ב

האומר שבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו: אכל את הראשונה שהיא של תנאי - בשוגג, ושניה במזיד, או שאכל שניהם בשוגג - פטור ממלקות על השני, שבשעת אכילה ראשונה שהיא שבועה ראויה לחול עליו היה בשוגג, ואין אומרים ב' האדם בשבועה'. אבל ראשונה במזיד ושני בשוגג - חייב קרבן בשניה, שהרי בשעת אכילה הראשונה היה זכור משבועתו ושבועה חלה עליו.

אכל שניהם במזיד: אכל של תנאי תחילה - חייב מלקות כשאכל לאיסור, שהתראת וודאי היא, שהרי כבר חלה שבועה עליו בשעת אכילת האיסור. אבל את של איסור תחילה - לסובר התראת ספק שמה התראה חייב, ולסובר שלא שמה התראה פטור.

תלה זו בזו, שאמר 'לא אוכל זו אם אוכל זו, לא אוכל זו אם אוכל זו', ואכל כל אחת בודון עצמה ובשגגת חבירתה, שזכור שנשבע על זו אם יאכל חבירתה, אבל שכח שנשבע על חבירתה אם יאכל זו - פטור בין ממלקות שניה שהוא מזיד, לפי שלא חלה עליו שבועה של שניה, ובין מקרבן של ראשונה שעבר עליה שוגג למפרע כשאכל את השניה, לפי שלא היתה השגגה באכילתה.

תלה זו בזו ואכל כל אחת בשגגת עצמה ובזדון חבירתה, ששכח שנשבע עליה אם יאכל חבירתה, אבל זכור שאם אוכל זו תחול שבועה על השניה - חייב קרבן על אכילת השניה, שהרי חלה שבועתו עליו מתחילה וכשאכלה עובר על שבועתו שוגג. ועל ראשונה פטור מקרבן וממלקות, כיון שלא זכר באכילת ראשונה לא חלה שבועה עליו.

תלה זו בזו ואכל שניהם בשוגג - פטור, כיון שלא זכר מהשבועות באכילה ראשונה לא נקרא 'האדם בשבועה' ושניהם לא חלו. אבל שניהם במזיד - לוקה על השניה, ועל ראשונה - לסובר התראת ספק שמה התראה לוקה, ולסובר שלא שמה התראה אינו לוקה.

נדרי שגגות - 'קונם עלי דבר זה אם אכלתי ואם שתיתי', ונזכר שאכל ושתה, או שאמר 'קונם עלי דבר זה אם איני אוכל או איני שותה היום', ושכח ואכל ושתה - מותר.

האומר שבועה שלא אכלתי שבועה שלא אכלתי - חייב שנים, שמשעה ראשונה כבר יצאה שבועה לשקר, ולא אמרו שאין שבועה חלה על שבועה אלא כשנשבע על להבא. (ושלא כשיטת עיפה שאמר שחייב רק אחת).

נשבע שלא יאכל תשע תאנים וחזר ונשבע שלא יאכל עשר - אינו חייב אלא אחת, שכבר נאסר לאכול תשע ואין שבועה חלה על שבועה (ושלא כשיטת עיפה שאמר שחייב שתים). אבל אם נשבע תחילה על עשר וחזר ונשבע על תשע - חייב שתים, שמתחילה לא נאסר רק לאכול עשר, ובשבועה שניה נאסר לאכול גם תשע.

שבועות דף כ"ט. יום ו' פרשת במדבר - ג' סיון תשפ"ה

דף כ"ט - ע"א

נשבע שלא יאכל תאנים וענבים, וחזר ונשבע שלא יאכל תאנים, ואכל תאנים והפריש קרבן, ואחר כך אכל ענבים לבד - אינו מביא קרבן על הענבים, שהם חצי שיעור. **הנשבע שלא יאכל עשר תאנים,** וחזר ונשבע שלא יאכל תשע, ואכל תשע והפריש קרבן, ואחר כך אכל עשירית - אינו מביא קרבן על העשירית.

משנה. איזו היא שבועת שוא שחייבים על זדונה מכות ועל שגגתה פטור: א. נשבע לשנות את הידוע לאדם, כגון שאמר על עמוד שניכר לשלשה בני אדם שהוא של אבן, שהוא של זהב, ועל האיש שהוא אשה ועל האשה שהיא איש. **ב.** נשבע על דבר שאי אפשר לו, כגון 'ראיתי גמל שפורח באוויר' או 'נחש כקורת בית הבד שגבו טרוף'. ולרבא שאמר 'אסרו כל פירות העולם עלי אם לא ראיתי גמל פורח באוויר'. וגם אם ראה ציפור גדול וקרא גמל, אין הולכים אחרי דעתו רק אחרי משמעות פ. א. נשבע לבטל המצוה, כגון שאמר לעדים בואו והעידונו, והם אמרו שבועה שלא נעידך, או שנשבע שלא לעשות סוכה ושלא ליטול לולב ושלא להניח תפילין.

אמר שבועה שאוכל ככר זו שבועה שלא אוכל - ראשונה שבועת ביטוי ושניה שוא. ולכן אם אכלה - עבר על שבועת שוא, לא אכלה - עבר גם על שבועת ביטוי.

כשמשיבעים המחויב שבועה בבית דין, ואומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משיבעים אותך, רק על דעתנו ועל דעת בית דין, משום כעין מעשה שהיה בבית דינו של רבא שקודם שנשבע נתן ביד התובע קנה שהטמין בו מעות, ונשבע שהחזיר לו מעות, ולאחר שבועה חזר ונטלה ממנו, וזרקו הלה מכעס, ונשבר ונמצא המעות.

כשהשביע משה את ישראל, אמר להם: דעו שלא על דעתכם אני משיבע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי, כדי שיהא הנדר על דעת רבים ולא יוכלו להתיריה.

דף כ"ט - ע"ב

שבועת ביטוי ושבועת שוא נוהגות באנשים ובנשים. בקרובים וברחוקים. בכשרים לעדות ובפסולים. בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו. וחייבין על זדונם מכות. ועל השגגה - בשבועת ביטוי חייב קרבן עולה ויורד, ובשבועת שוא פטור.

המושבע מפי אחרים - אם ענה אמן, חייב בין בשבועת שוא ובין בשבועת ביטוי, כגון שאמר 'לא אכלתי היום' או 'לא הנחתי תפילין היום', אמר לו חבירו 'משיבעך אני', ואמר 'אמן'. שכל העונה אמן אחר שבועה הוא כמוציא שבועה מפיו, שנאמר בסוטה 'ואמרה האשה אמן אמן'. אבל אם לא ענה אמן, פטור.

עדים שהושבעו מאחרים - אם לא ענו אמן, לרבי מאיר אינם חייבין משום שבועת העדות עד שיכפרו בבית דין. ואם ענו אמן, חייבים גם מחוץ לבית דין.

הדרן עלך פרק שבועות שתים